

OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

ASIAKASNÄKÖKULMA JULKAISUTOIMINNAN MURROKSEEN

Mari Katvala
Oulun yliopiston kirjasto

TOIMEKSIANTO

”Kuinka löytää aineiston, kun julkaiseminen hajaantuu aitoon OA:han, rinnakkaistallennuttuun ja kaupalliseen.”

”Vai tarvitaanko lehtiä enää ollenkaan, korvaako vertaisverkostot perinteiset julkaisumuodot?”

KOHDERYHMÄ

- Evoluutiobiologian ja ekologian tutkijoita

Teen Suomen Tieteelliselle Kirjastoseuralle esitelmää siitä, kuinka viimeaikaiset muutokset tieteellisen julkaisemisen kentällä vaikuttavat tutkijoiden tiedonhankintaan ja julkaisukanavan valintaan. Muutoksilla tarkoitan tieteellisen artikkeleiden hajautumista esimerkiksi rinnakkaistallenearkistoihin, avoimesti saataviin lehtiin (Open Access lehti, jossa kirjoittajamaksu), hybridilehtiin (lisenssimaksullinen lehti, jossa yksittäinen artikkeli ostettavissa vapaasti luettavaksi) ja perinteisiin maksullisiin lehtiin (yliopistot maksavat lisenssimaksut). Lisäksi kiinnostavaa on, säilyttääkö tieteellinen artikkeli asemansa tieteellisen viestinnän välineenä vai saako julkaiseminen uusia muotoja esimerkiksi tutkijoiden vertaisyhteisöissä.

Esitelmäni aineistoksi tarvitsisin vastauksia alla oleviin kysymyksiin. Vastaukset käsittelen nimettömänä, eikä esityksestä vastaajia voi tunnistaa.

Kiitokseksi voin tarjota vain hyvää mieltä, mutta vastaaminen auttaa Suomen tieteellisiä kirjastoja ymmärtämään tämän hetkistä julkaisukenttää tutkijan näkökulmasta, ja suunnittelemaan sellaisia palveluja, jotka helpottavat tutkijoita löytämään artikkeleita tästä monimuotoisesta suosta.

AINEISTO

- 11 / 16 käyttökelpoista vastausta

1. MITEN HAET TIETEELLISIÄ ARTIKKELEITA? ONKO ARTIKKELEIDEN AVOIN SAATAVUUS (ESIM. OPEN ACCESS JULKAISUT, ARTIKKELEIDEN RINNAKKAISTALLENNUS) MUUTTANUT JOTENKIN TIEDONHANKINTATAPOJASI?

MITEN HAET TIETEELLISIÄ ARTIKKELEITA?

- Google Scholar / Google (10 mainintaa)
- Web of Science (5 mainintaa)

- Lehtien uusien numeroiden selaaminen (2)
- Artikkelien lähdeluettelot (2)
- Julkaisijoiden vinkkauspalvelut
- Tietokannat

- Tietyn tutkijan juttuja Research Gate tai Google Scholar citations -sivuilta, hänen omilta tai laitoksen sivuilta (2)

MITEN SAAN LÖYTÄMÄNI ARTIKKELIN KÄSIINI, KUN PDF EI AUKEA?

- Tekijälle sähköposti (2)
- Tutkijan kotisivut (2) (tallennettu luvalla tai ilman)
- Tiedosto kirjaston kautta
- Rinnakkaistallennusversio, jos jostain löytyy
- Research Gaten kautta
- FB päivitys, jolla pyydetään kavereilta

ONKO ARTIKKELEIDEN AVOIN SAATAVUUS MUUTTANUT JOTENKIN TIEDONHANKINTATAPOJASI?

- Mitä ilmeisimmin ei juurikaan
- Saatavuus helpottunut
- Käsikirjoituksen kaltaiset "early online" ja "preprint" -versiot ärsyttävät

2. ONKO NYKYINEN ARTIKKELEIDEN AVOIMEMPI SAATAVUUS (ESIM. RINNAKKAISTALLENNETUT VERSIOT ARKISTOISSA, OPEN ACCESS - LEHDET) VAIKUTTANUT JOTENKIN TUTKIMUSTYÖHÖSI?

- Ei varsinaisesti vaikuttanut työhön (5)
- Nopeuttanut / helpottanut uusien artikkelien saamista (4)
- Odotettuja vastauksia, sillä suomalaisissa yo-kirjastoissa maksulliset lehdet hyvin saatavilla

3. ONKO ITSELLESI MERKITYSTÄ SILLÄ, VIITTAATKO AVOIMESTI SAATAVILLA OLEVAAN (RINNAKKAISJULKAISTUUN TAI OPEN ACCESS JULKAISUSSA OLEVAAN) ARTIKKELIIN VAI MAKSETUSSA LEHDESSÄ JULKAISTUUN ARTIKKELIIN?

- Ei merkitystä 11
- Merkitystä on:
 - Työn kannalta oleellinen artikkeli
 - Vertaisarvioinnilla

”Käytännössä viittaukset painottuvat maksullisiin lehtiin, koska niitä on alallani enemmän ja ne ovat vakiintuneempia ja arvovaltaisempia”

4. LUULETKO, ETTÄ TIETEELLINEN ARTIKKELI JA TIETEELLISET LEHDET (OPEN ACCESS JA MAKSULLISET) SÄILYTTÄVÄT ASEMANSA TULEVAISUUDESSA TUTKIMUSTYÖN JULKAISUKANAVANA VAI SAAKO TIETEELLINEN JULKAISEMINEN UUSIA MUOTOJA?

LUULETKO, ETTÄ TIETEELLINEN ARTIKKELI JA TIETEELLISET LEHDET SÄILYTTÄVÄT ASEMANSA TULEVAISUUDESSA TUTKIMUSTYÖN JULKAISUKANAVANA

- Nykyinen järjestelmä säilyy (8)
 - Vertaisarvioinnin merkitys
 - Rahoitusjärjestelmä tukee
 - Vakiintuneita, arvostettuja julkaisufoorumeita
 - Julkaisu korkean IF:n lehdessä isompi meriitti, kuin tuntematon oa-lehti (olettaen, että viittausmäärä on sama)
- *"Muuttuu tavoilla, joita vaikea ennakoida"*

- Muutoksia vertaisarviointiin, läpinäkyvyys
- *"Avointen arkistojen yleistymisen myötä tulee jotain uutta"*
- *"Klikkaus uutisointi tieteen tekijöille itselleen lisääntyy"*
- Rinnakkaistallenteet helpommin saatavilla

- Podcastien rankkaus arvioinneissa? - Mutta miksei niihin voisi viitata?
- *"saattaisiko tulevaisuudessa eettiset tutkijat julkaista omilla sivuillaan hyviä juttuja ilmaiseksi..."*
- Avoin saatavuus lisää viittauksia ja niillä on kasvava merkitys

SAAKO TIETEELLINEN JULKAISEMINEN UUSIA MUOTOJA?

- *”En oikein edes käsitä, mitä nuo muut muodot voisivat olla. Blogeja? Omakustanteita netissä? Sellaisilla ei ole mitään merkitystä tällä hetkellä ja tuskin tulevaisuudessakaan.”*

YHTEENVETO

"Kuinka löytää aineiston, kun julkaiseminen hajaantuu aitoon OA:han, rinnakkaistallennuttuun ja kaupalliseen?"

Artikkeleita etsitään GoogleScholarilla tai Web of Sciencellä, avoin saatavuus helpottanut löytymistä

"Tarvitaanko lehtiä enää ollenkaan, korvaako vertaisverkostot perinteiset julkaisumuodot?"

Ainakin toistaiseksi lehtiä tarvitaan

